

Rešerš overených nástrojov pre hodnotenie kurzov profesijného rozvoja

Dizajnu a validácii nástrojov na hodnotenie kvality vzdelávacích programov pre učiteľov nebolo doposiaľ v odbornej literatúre venovaného veľa priestoru. Najnovšia a najkomplexnejšia štúdia v tejto oblasti uvádza a validuje nástroj Teacher Professional Development (TPD) monitor na vzdelávacích programoch v Nemecku (Richter a Richer, 2024).

Validácia prieskumu sa robí faktorovou analýzou na dátach z pilotného prieskumu. Účelom faktorovej analýzy je zistiť, či dimenzie kvality v pilotnom prieskume zodpovedajú štruktúre odpovedí respondentov. Analýza zoskupuje otázky tak, aby bola maximálna korelácia medzi odpoveďami v rámci každej skupiny/dimenzie, a minimálna korelácia medzi skupinami.

Tak je možné povedať, že jednotlivé dimenzie naozaj reprezentujú odlišné aspekty kvality kurzov. Autori uvádzajú, že pred nimi sa validácii nástrojov hodnotenia vzdelávacích kurzov venovalo len pár štúdií a rešerš odborných databáz neidentifikoval žiadne iné relevantné štúdie.

Výhodou TPD je jeho flexibilita. Je to jediný evaluačný nástroj, ktorý bol validovaný na dátach z online aj prezenčných kurzov a tiež z úzko zameraných aj všeobecnejších kurzov. Meyer a spol. má veľmi podobné členenie otázok ako TPD ale tento nástroj bol validovaný iba na online kurzoch, čo znamená, že nemusí byť rovnako aplikovateľný pre

prezenčné kurzy. Štúdia od Soine a Lumpe má veľmi odlišné členenie otázok ale autori uvádzajú, že ich cieľom nebolo vytvoriť nástroj na hodnotenie konkrétnych vzdelávacích programov ale skôr na zbieranie spätnej väzby od učiteľov na ich profesijný rozvoj všeobecne za posledný rok. Nástroj preto zahŕňa aj otázky, ktoré sa týkajú neformálneho rozvoja a príležitostí na rozvoj priamo v škole počas vyučovania. Pre hodnotenie formálnych kurzov a školení učiteľov preto tento nástroj nie je taký relevantný.

Dotazníky na hodnotenie vzdelávacích kurzov používané v praxi typicky nebývajú verejne dostupné. Vzdelávacie organizácie ich zrejme používajú iba na vlastné interné účely a nevidia dôvod na ich zverejňovanie na svojich web stránkach. Jediný príklad, ktorý sa podarilo nájsť je z amerického štátu Pennsylvania. Dotazník je zverejnený bez metodiky a je veľmi jednoduchý. Dotazníky, ktoré si inštitúcie vyrábajú interne zrejme neprechádzajú takou dôkladnou validáciou ako nástroje uvedené vyššie.

Názov	Čo meria	Počet položiek	Poznámka/zhodnotenie
Teacher Professional Development Monitor / TPD Monitor (2024) - Štúdia TU - Dotazník TU	Kvalitu procesu TPD v 4 dimenziách - jasnosť a štruktúra - kognitívna aktivácia - spolupráca - praktická relevancia	18	Krajina pôvodu Nemecko Silný fokus na overenie reliability a validity
Meyer a spol. (2023) - Štúdia a dotazník TU	Kvalitu TPD v 4 dimenziách - kognitívna aktivácia - jasnosť a štruktúra - spolupráca - zmena v profesijnej praxi učiteľov	15	Krajina pôvodu Nemecko. Silný focus na overenie reliability a validity. Štúdia skúma iba online programy profesijného rozvoja.
Soine and Lumpe (2014) - Štúdia a dotazník TU	Charakteristiky TPD v 5 dimenziách - kolektívna participácia - dôraz na učiteľskú znalosť obsahu a ako si žiaci osvojujú obsah - súvislosť s potrebami a okolnosťami učiteľov - aktívne učenie v triede - aktívne učenie mimo triedy	54	Krajina pôvodu USA. Nejde o hodnotenie konkrétnych vzdelávacích aktivít, ale skôr o vnímanie celkového TPD počas školského roka.
Pennsylvania department of education - Dotazník TU	Kvalitu TPD v 2 dimenziách - spokojnosť účastníkov - impakt na profesijnú prax	16	Z USA. Neobsahuje metodiku.

Aplikácia dotazníka pre organizáciu Society for All

V rámci evaluačnej činnosti organizácie Society for All (SOFA) plánujeme využití dotazníkov při zjišťování zpětné vazby pro potřeby Akademie SOFA. Plánujeme využití kombinace otázek z obou dotazníků (Meyer a kol. 2023; Richter a Richter 2024), kdy jako základ vezmeme dotazník ze studie autorů Richter a Richter. Tyto položky doplníme o dimenzi změny v profesionální praxi učitelů z druhé studie. V rámci pilotní studie ve vybraných kurzech budeme testovat validitu a reliabilitu nově vytvořeného nástroje. Toto testování bude v pilotní verzi doplněno rozhovory s respondenty za účelem zjistit, jak daným otázkám rozumí. Na základě výsledků pilotní studie pak budeme volit strategii dalšího použití uvedeného evaluačního nástroje.

Aplikácia dotazníka pre organizáciu Inklucentrum

Vybraný dotazník je potrebné podrobiť štandardizácii, aby ho bolo možné využívať na spoľahlivé vyhodnocovanie kvality programov profesijného rozvoja v slovenských podmienkach. V rámci štandardizácie je potrebné venovať pozornosť (1) prekladu dotazníka a (2) overeniu psychometrických vlastností dotazníka.

Preklad dotazníka môže zahŕňať:

- nezávislý preklad (t. j. dotazník preložia nezávisle od seba minimálne dvaja prekladatelia, následne sa rozdielne formulácie zjednotia v rámci odbornej diskusie)

- kultúrnu transpozíciu kultúrne špecifických položiek (t. j. v prípade, že nástroj obsahuje položky, ktoré sú kultúrne špecifické a nemusia byť zrozumiteľné v slovenskom kontexte, je potrebné tieto položky prediskutovať a zmeniť tak, aby odrážali potreby slovenského kontextu)
- overenie prekladu prostredníctvom bilingválnych osôb (t. j. dotazník v slovenskej aj anglickej verzii vyplňajú bilingválne osoby, následne sa porovnávajú výsledky jazykových mutácií (mali by sa zhodovať))

Overenie psychometrických vlastností - t. j. validity a reliability

Cieľom je zistiť, či dotazník meria rovnako v čase a či meria to, čo je cieľom merania. Pri overovaní vlastností dotazníka možno využiť:

- kognitívne interview alebo fokusové skupiny - jednotlivé položky dotazníka sa podrobia kritickej diskusii s cieľovou skupinou; v rámci diskusie sa zisťuje, ako členovia cieľovej skupiny interpretujú položky a či sa ich interpretácia zhoduje s cieľmi zisťovania
- overenie kriteriálnej validity - porovnanie výsledkov dotazníka s obdobným nástrojom, ktorý je už štandardizovaný (výsledky by sa mali zhodovať)
- štatistické overenie vlastností dotazníka (overenie škál a subškál, najmä faktorová analýza)
- overenie reliability "test - re-test" - t. j. či dotazník meria spoľahlivo v čase

Presný postup štandardizácie dotazníka je potrebné stanoviť na základe špecifik nástroja (napr. v prípade dotazníka na hodnotenie kvality programov profesijného rozvoja môže byť problematické realizovať metódu test-retest, keďže časový odstup môže meniť nazeranie zúčastnených osôb na vzdelávacie aktivity a prípadné zmeny vo výsledkoch dotazníka nemusia odrážať problémy samotného nástroja a podobne).

Predpokladané zlučenie dotazníkov Richter a Richter 2024 a Meyer a kol. 2023

Table A

Items Used to Measure Perceived PD Quality

Nr	Dimension	Item wording (German / English)
1	Clarity and Structure	The goals of the course were clearly stated.
2		The course content was explained in a comprehensible manner.
3		In the event, the time was used efficiently.
4		The agenda of the course was clarified at the beginning.
5		The individual components of the course built on each other in a meaningful way.
6	Practical Relevance	The discussion of the contents was based on real examples from school practice.
7		The aspects covered in the course were related to my current professional practice.
8		The course addressed problems that I encounter in my everyday professional life.
9		What I learned in the course I can apply in my professional practice.
10	Cognitive Activation	My prior knowledge was incorporated into the course.
11		In the course, I was asked questions or given tasks that made me think.
12		I was able to reflect on my professional tasks in the course.
13		The feedback I received during the course provided me with concrete advice for my professional development.
14		The course offered the opportunity to question previous routines in my work.
15		In the course, I was able to think my way into the unknown.
16	Collaboration	During the course, I had the opportunity to discuss the course content intensively with the other participants.
17		The course offered the opportunity to work on tasks with other participants.

Change in teachers' professional practices	<ul style="list-style-type: none"> • Expand my professional network.
	<ul style="list-style-type: none"> • Feel more self- efficacious with regard to my professional practices.

Meyer a kol. 2023

Vypracoval: Centrum vzdelávacích analýz, 2024

**Spolufinancovaný
Európskou úniou**

Tento dokument vznikol na základe bilaterálnej spolupráce Inklucentra a Society for All v rámci Erasmus+ projektu Trauma rešpektujúci prístup, číslo zmluvy 2023-1-SK01-KA210-SCH-000155275. Projekt je spolufinancovaný Európskou úniou. Podpora Európskej komisie pri výrobe tohto diela nepredstavuje schválenie obsahu, ktorý odráža názory autorov a Komisia nezodpovedá za akékoľvek použitie informácií v nej obsiahnutých